

Osoby niepełnosprawne w Polsce

w świetle danych administracyjnych
i sprawozdawczości statystyki publicznej

Paweł Ulman, konsultant
Marta Osuch, główny specjalista

Plan prezentacji

- Definiowanie niepełnosprawności
- Orzekanie o niepełnosprawności
- Zasoby informacyjne
- Niepełnosprawność w zbiorach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
- Osoby niepełnosprawne na rynku pracy
- Kształcenie specjalne
- Wnioski

Definiowanie niepełnosprawności

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. **o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych**
(tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 511)

Niepełnosprawność - trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy (art. 2)

Definiowanie niepełnosprawności c.d.

Niepełnosprawność w Spisie Powszechnym w 1921 r.

TABL. XII. KALEKI WEDŁUG RODZAJU KALECTWA — SAMOTNI, W GOSPODARSTWACH RODZINNYCH I ZAKŁADOWYCH — *INFIRMES D'APRÈS L'ESPÈCE D'INFIRMITÉ — SOLITAIRES ET VIVANT DANS LES MÉNAGES DE FAMILLE ET COLLECTIFS.*

POLSKA ^a — POLOGNE ^a.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ślepi <i>Aveugles</i>			Głuchoniemi <i>Sourds-muets</i>			Ślepi i jednocześnie głuchoniemi <i>Aveugles et sourds-muets</i>			Bez jednej lub więcej kończyn ^b <i>Estropiés ^b</i>			SPÉCIFICATION
	r-t	m-h	k-f	r-t	m-h	k-f	r-t	m-h	k-f	r-t	m-h	k-f	
MIASTA I WIEŚ RAZEM — <i>VILLES, COMMUNES RURALES ET TERRAINS DOMANIAUX</i>													
OGÓŁEM	18 144	8 700	7 444	33 886	18 848	15 018	542	278	283	24 995	20 002	4 993	TOTAL
Samotni	459	167	292	741	310	431	11	2	9	685	475	210	Solitaires
W gospodarstwach rodzinnych . . .	15 052	8 264	6 788	32 524	18 233	14 291	525	275	250	23 559	18 891	4 668	Dans les ménages de famille
W gospodarstwach zakładowych . . .	633	269	364	601	305	296	6	2	4	751	636	115	Dans les ménages collectifs
MIASTA — <i>VILLES</i>													
OGÓŁEM	3 891	2 052	1 839	6 831	3 876	3 155	93	41	52	6 042	4 974	1 088	TOTAL
Samotni	231	89	142	327	132	195	3	1	2	327	243	84	Solitaires
W gospodarstwach rodzinnych . . .	3 053	1 702	1 351	5 964	3 270	2 694	86	39	47	5 070	4 193	877	Dans les ménages de famille
W gospodarstwach zakładowych . . .	607	261	346	540	274	266	4	1	3	645	538	107	Dans les ménages collectifs
WIEŚ — <i>COMMUNES RURALES ET TERRAINS DOMANIAUX</i>													
OGÓŁEM	12 253	6 848	5 605	27 035	15 172	11 863	449	238	211	18 953	15 028	3 925	TOTAL
Samotni	228	78	150	414	178	236	8	1	7	358	232	126	Solitaires
W gospodarstwach rodzinnych . . .	11 999	6 562	5 437	26 560	14 963	11 597	439	236	203	18 489	14 698	3 791	Dans les ménages de famille
W gospodarstwach zakładowych . . .	26	8	18	61	31	30	2	1	1	106	98	8	Dans les ménages collectifs

^a Bez Górnego Śląska oraz m. Wilna i powiatów Wilno-Troki, Oszmiana i Święciany Ziemi Wileńskiej.

^b Łącznie z osobami posiadającymi inny rodzaj kalectwa.

^a Non compris la Haute Silésie, la v. de Vilno et les arr. Wilno-Troki, Oszmiana et Święciany du Territoire de Wilno.

^b Y compris les personnes atteintes d'autres infirmités.

Definiowanie niepełnosprawności dok.

Osoby niepełnosprawne i ich udział w danej grupie ludności w Spisach Powszechnych

Rok	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	w tys.	w %	w tys.	w %	w tys.	w %
1921 ^a	75,5	0,3	47,8	0,4	27,7	0,2
1978 ^b	1 928,6	5,5	976,3	5,7	952,4	5,3
1988 ^b	3 258,4	8,6	1 562,9	8,5	1 695,5	8,7
2002 ^c	4 450,1	11,6	2 186,5	11,8	2 263,7	11,5
2011 ^c	3 131,5	8,1	1 546,9	8,3	1 584,5	8,0

a ślepi, głuchoniemi, ślepi i jednocześnie głuchoniemi, bez jednej lub więcej kończyn

b inwalidzi prawni

c osoby niepełnosprawne prawnie

Orzekanie o niepełnosprawności

Instytucje orzekające o niepełnosprawności /niezdolności do pracy:

- Powiatowe i Wojewódzkie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- Ministerstwo Obrony Narodowej;
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Orzekanie o niepełnosprawności dok.

Orzekanie o niepełnosprawności i niezdolności do pracy

Stopnie niepełnosprawności orzekane przez lekarzy orzeczników Powiatowych i Wojewódzkich Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności	Stopnie niezdolności do pracy orzekane przez lekarzy orzeczników ZUS i komisje lekarskie ZUS
znaczny	całkowita niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji lub całkowita niezdolność do samodzielnej egzystencji
umiarkowany	całkowita niezdolność do pracy
lekki	częściowa niezdolność do pracy oraz celowość przekwalifikowania

Źródło: Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511), art. 5.

Zasoby informacyjne

Administracyjne źródła danych, np.:

- Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- Powiatowe i Wojewódzkie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- System Informacji Oświatowej;
- Powiatowe Urzędy Pracy;
- Krajowy System Monitoringu Pomocy Społecznej;
- Krajowy System Monitoringu Świadczeń Rodzinnych.

Zasoby informacyjne c.d.

Sprawozdania statystyczne, np.:

- Sprawozdanie o rynku pracy MRPiPS-01;
- Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy Z-06;
- Badanie popytu na pracę Z-05;
- Sprawozdanie o studiach wyższych S-10;
- Żłobki i kluby dziecięce OD-1.

Zasoby informacyjne dok.

Badania ankietowe GUS, np.:

- Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych (BBGD);
- Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL);
- Europejskie Ankiety Badanie Zdrowia (EHIS);
- Europejskie Badanie Dochodów i Warunków Życia (EU-SILC).

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS

Trzy zbiory danych jednostkowych:

- *Świadczeniobiorcy* – osoby, którym wypłacono świadczenia emerytalno-rentowe;
- *Ubezpieczeni przez osoby prawne* lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej;
- *Ubezpieczeni przez osoby fizyczne*, prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby o nieustalonym statusie).

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

Świadczeniobiorcy

- Stopień niezdolności do pracy
- Zmienna *stopień niezdolności do pracy wg ZUS*

Ubezpieczeni

- Stopień niepełnosprawności
- Zmienna *kod tytułu ubezpieczenia*

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

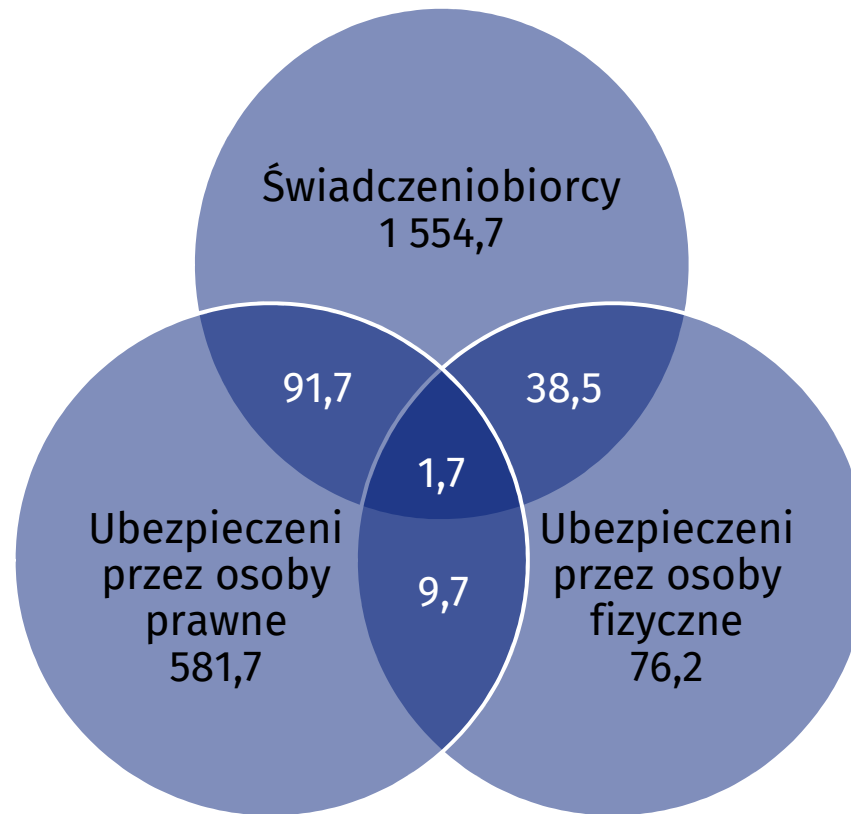
Liczebność zbiorów ZUS

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym z orzeczoną niepełnosprawnością	
	w tys.		w %
Świadczeniobiorcy	7 751,5	1 684,8	21,7
Ubezpieczeni przez osoby prawne	12 099,8	683,1	5,6
Ubezpieczeni przez osoby fizyczne	4 656,7	124,4	2,7

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

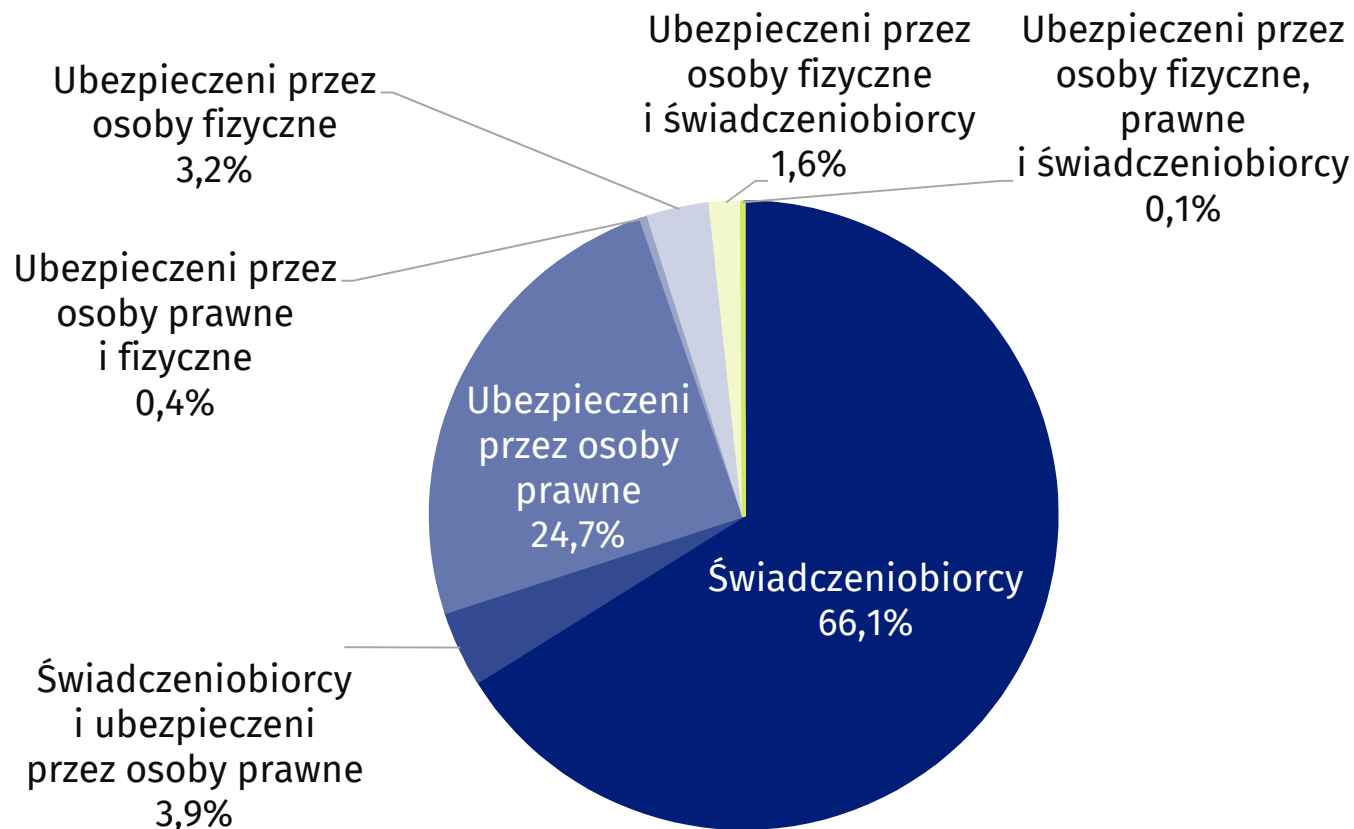
Liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością w zbiorach ZUS w tys.

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

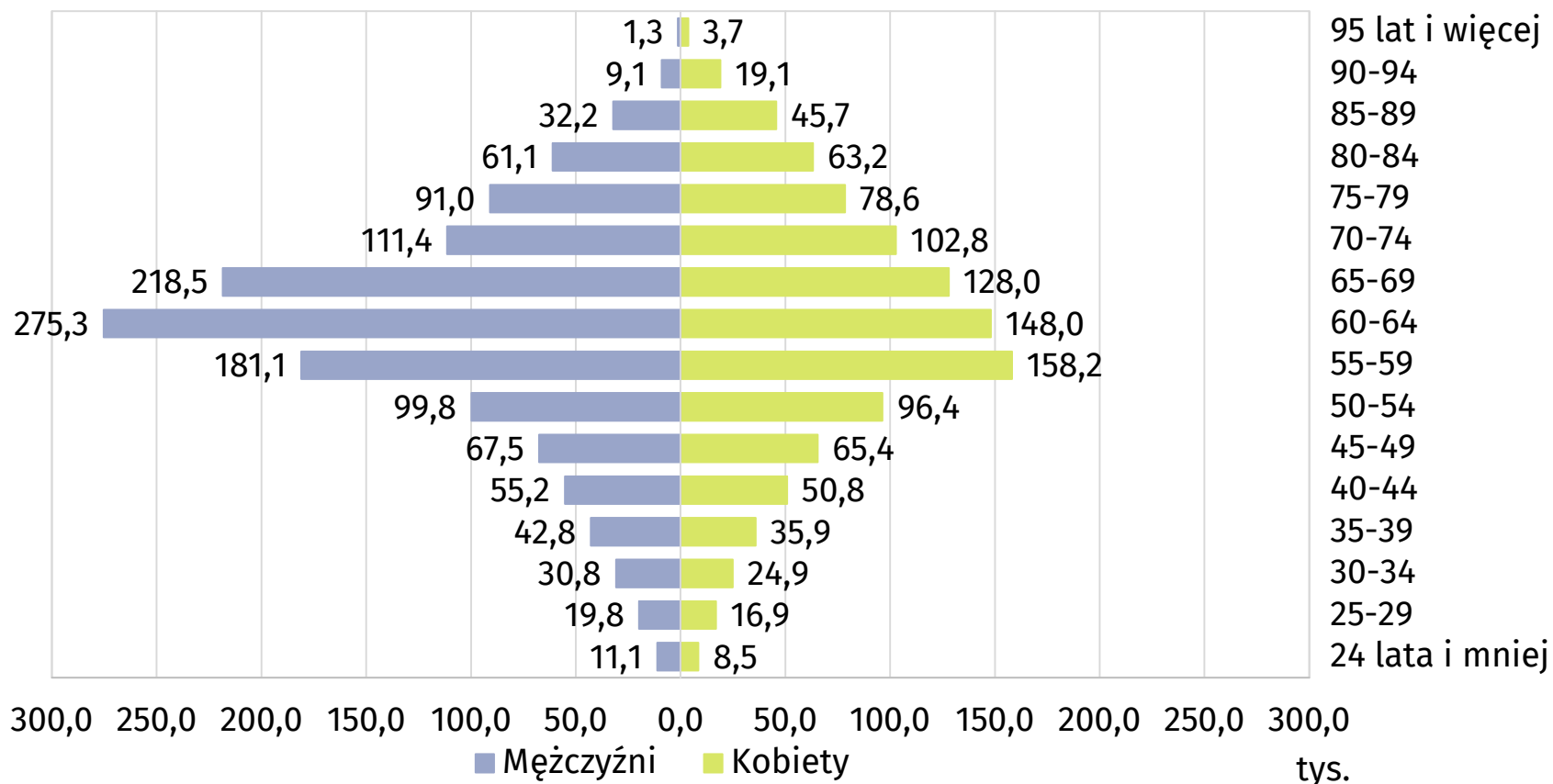
Struktura osób z orzeczoną niepełnosprawnością w zbiorach ZUS

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością według płci i grup wieku
100% = 2 354,1 tys. osób

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

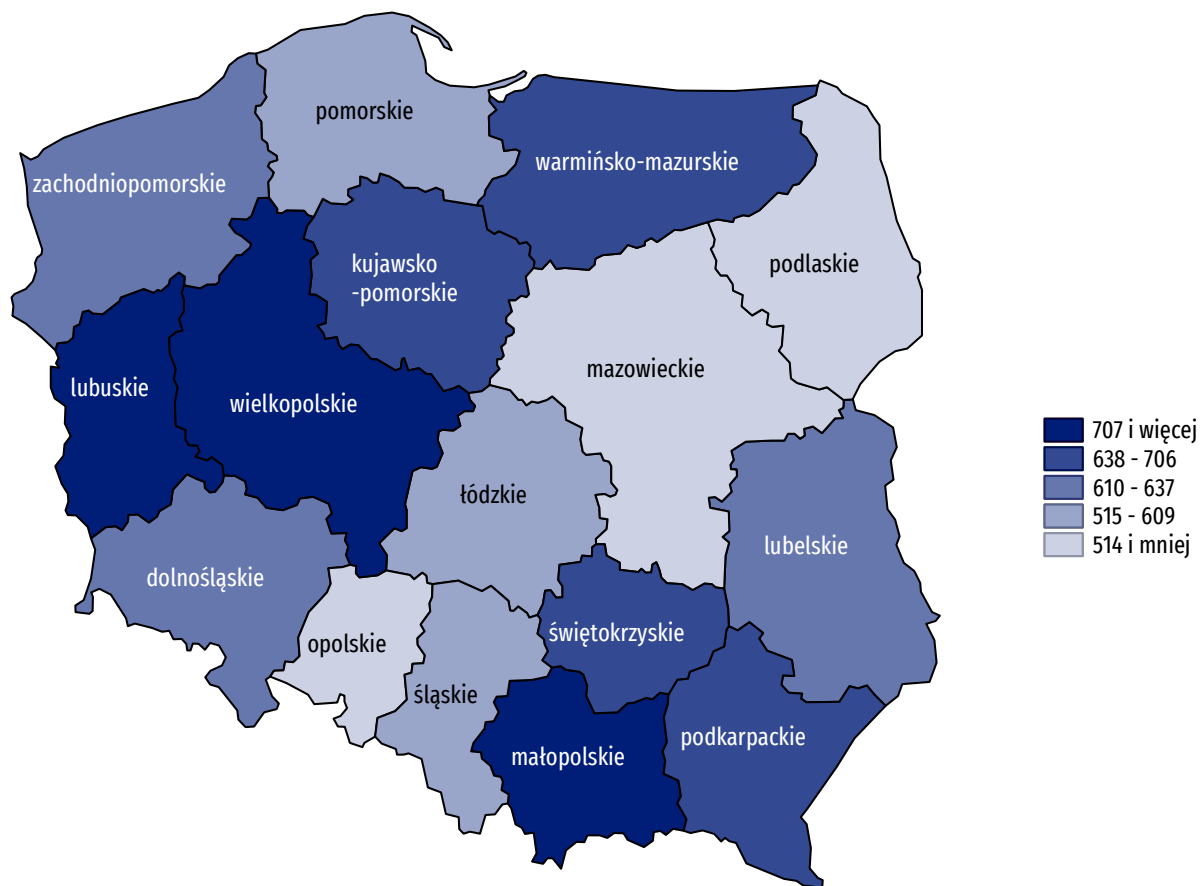
Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością według województw i płci

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	w tys.	w %	w tys.	w %	w tys.	w %
POLSKA	2354,1	100,0	1308,0	100,0	1046,1	100,0
dolnośląskie	179,7	7,6	98,7	7,5	80,9	7,7
kujawsko-pomorskie	138,9	5,9	77,8	5,9	61,1	5,8
lubelskie	133,4	5,7	73,0	5,6	60,4	5,8
lubuskie	92,7	3,9	48,7	3,7	44,0	4,2
łódzkie	143,8	6,1	81,2	6,2	62,6	6,0
małopolskie	241,8	10,3	128,9	9,9	112,9	10,8
mazowieckie	240,4	10,2	137,6	10,5	102,8	9,8
opolskie	42,9	1,8	25,4	1,9	17,6	1,7
podkarpackie	137,9	5,9	78,6	6,0	59,3	5,7
podlaskie	52,8	2,2	28,8	2,2	23,9	2,3
pomorskie	140,1	6,0	76,7	5,9	63,4	6,1
śląskie	271,8	11,5	156,4	12,0	115,3	11,0
świętokrzyskie	83,7	3,6	48,5	3,7	35,1	3,4
warmińsko-mazurskie	100,3	4,3	55,5	4,2	44,8	4,3
wielkopolskie	249,0	10,6	133,8	10,2	115,2	11,0
zachodniopomorskie	105,0	4,5	58,3	4,5	46,7	4,5

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

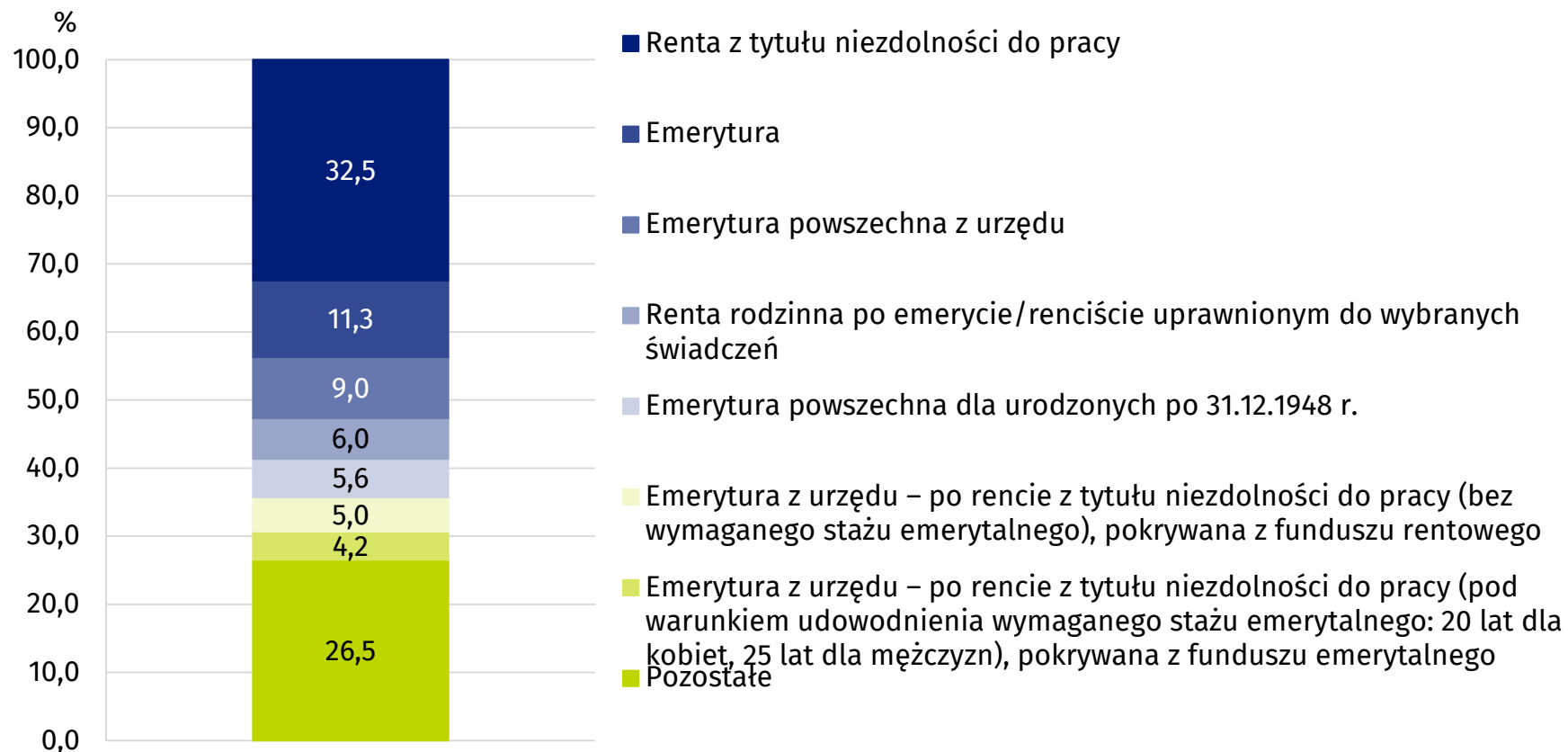
Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością na 10 tys. ludności

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

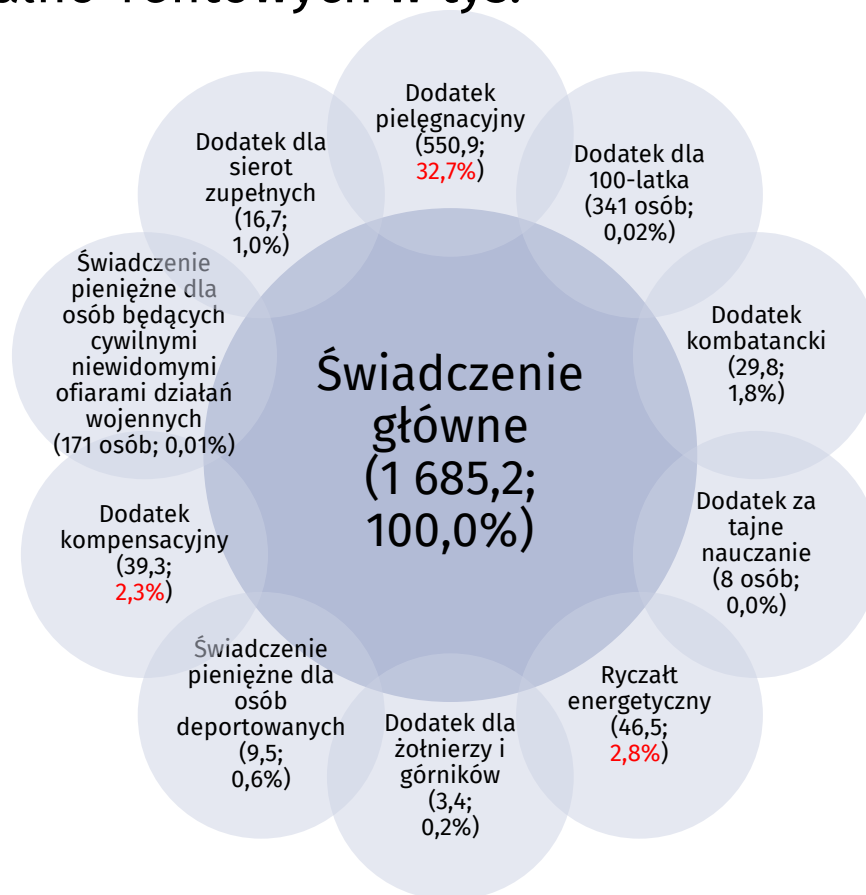
Struktura świadczeń najczęściej wypłacanych osobom z orzeczoną niepełnosprawnością

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, którym wypłacono dodatki do świadczeń emerytalno-rentowych w tys.

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

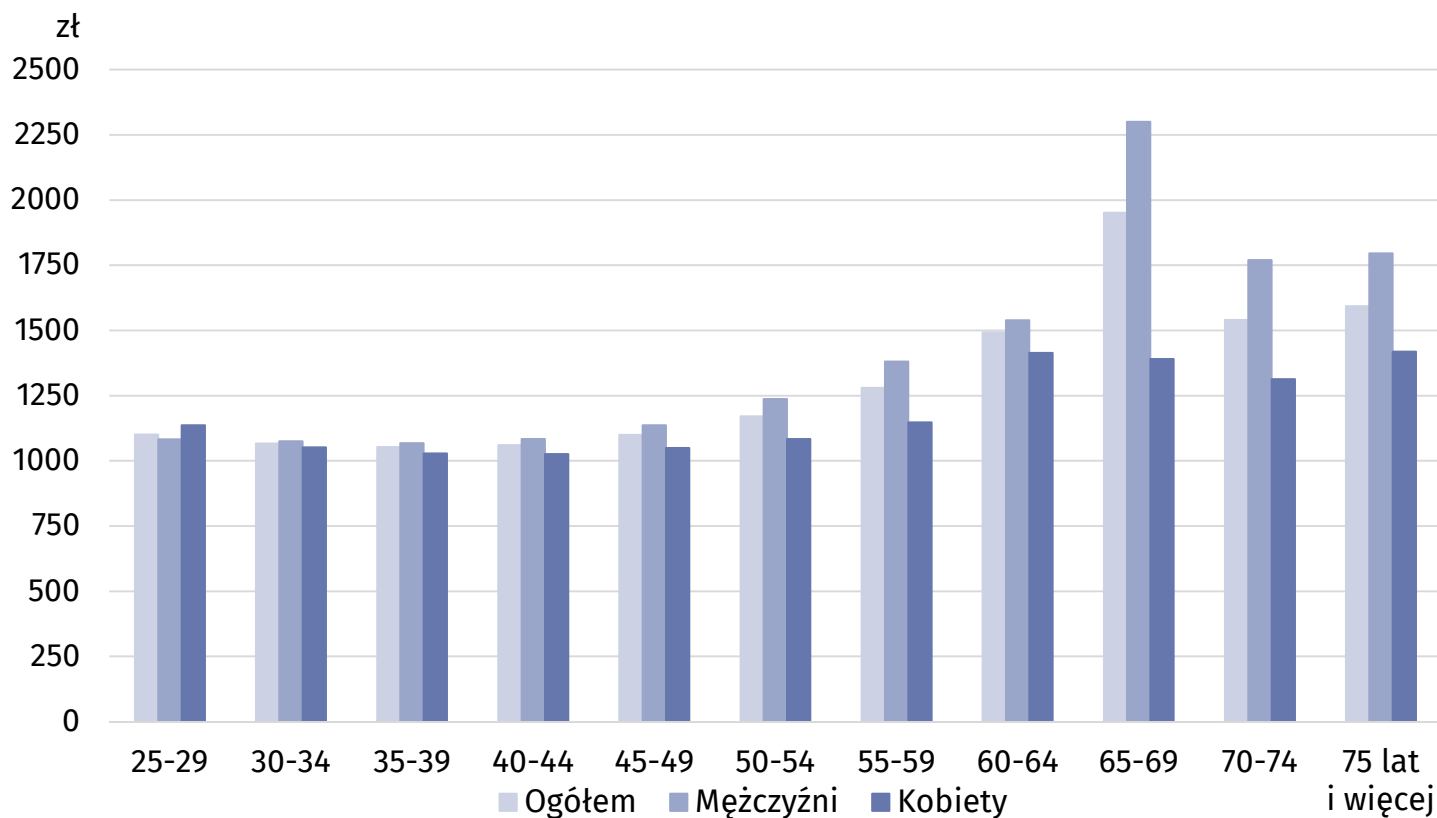
Średnia kwota wypłaconego świadczenia głównego osobom z orzeczoną niepełnosprawnością według województw i płci w zł

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
POLSKA	1 522	1 686	1 315
dolnośląskie	1 554	1 744	1 325
kujawsko-pomorskie	1 500	1 652	1 307
lubelskie	1 424	1 530	1 298
lubuskie	1 514	1 678	1 325
łódzkie	1 428	1 552	1 264
małopolskie	1 497	1 667	1 306
mazowieckie	1 516	1 654	1 337
opolskie	1 549	1 716	1 322
podkarpackie	1 379	1 493	1 215
podlaskie	1 416	1 518	1 295
pomorskie	1 495	1 661	1 296
śląskie	1 723	1 978	1 350
świętokrzyskie	1 418	1 541	1 228
warmińsko-mazurskie	1 454	1 580	1 300
wielkopolskie	1 570	1 745	1 361
zachodniopomorskie	1 538	1 694	1 360

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

Średnia kwota wypłaconego świadczenia głównego osobom z orzeczoną niepełnosprawnością według płci i grup wieku

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

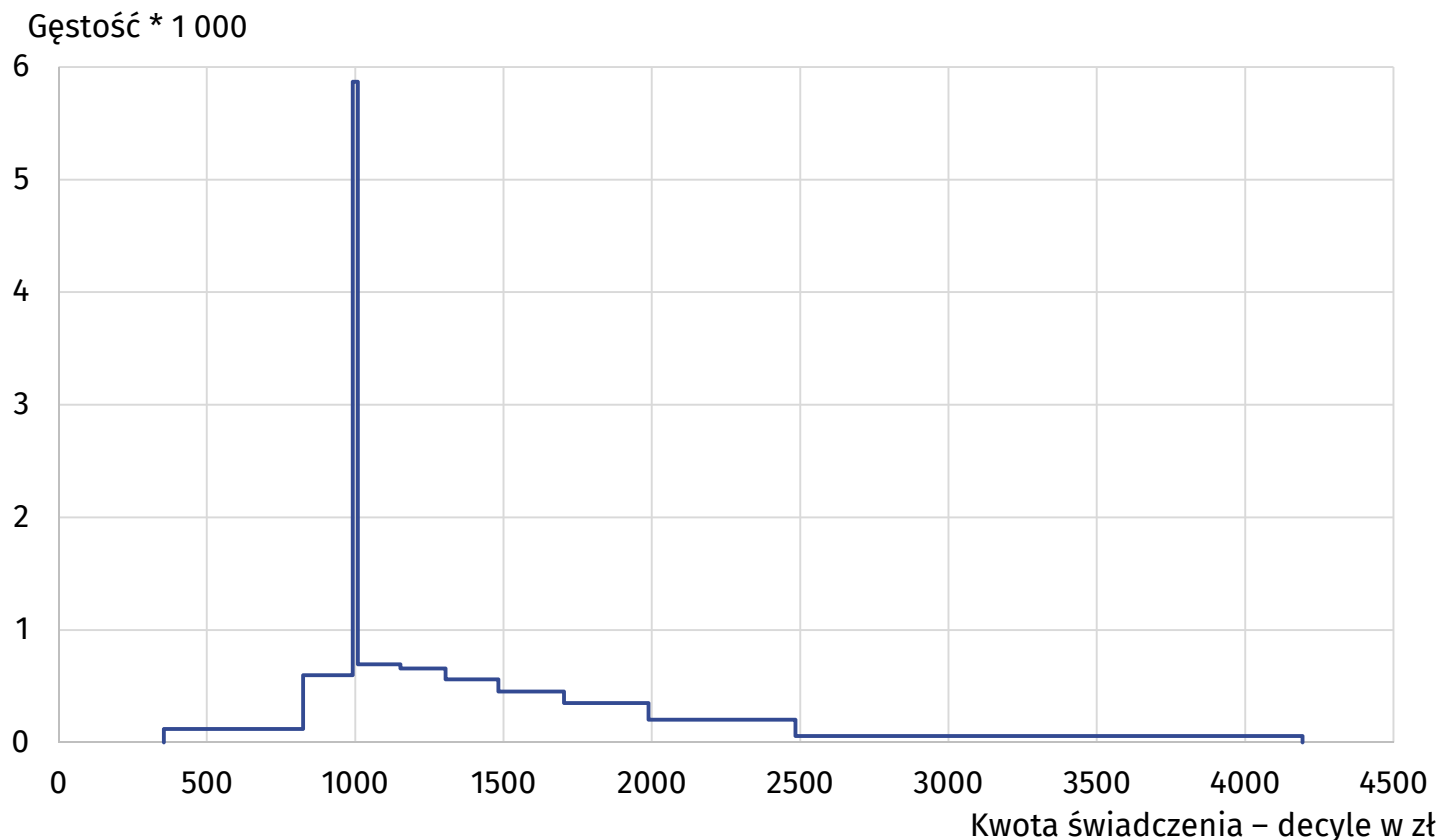
Decyle wypłaconego świadczenia głównego osobom z orzeczoną niepełnosprawnością według płci w zł

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1	825	873	770
2	992	1 000	910
3	1 009	1 108	1 000
4	1 153	1 283	1 040
5	1 305	1 479	1 161
6	1 483	1 690	1 289
7	1 704	1 935	1 442
8	1 989	2 268	1 650
9	2 484	2 792	1 982

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS c.d.

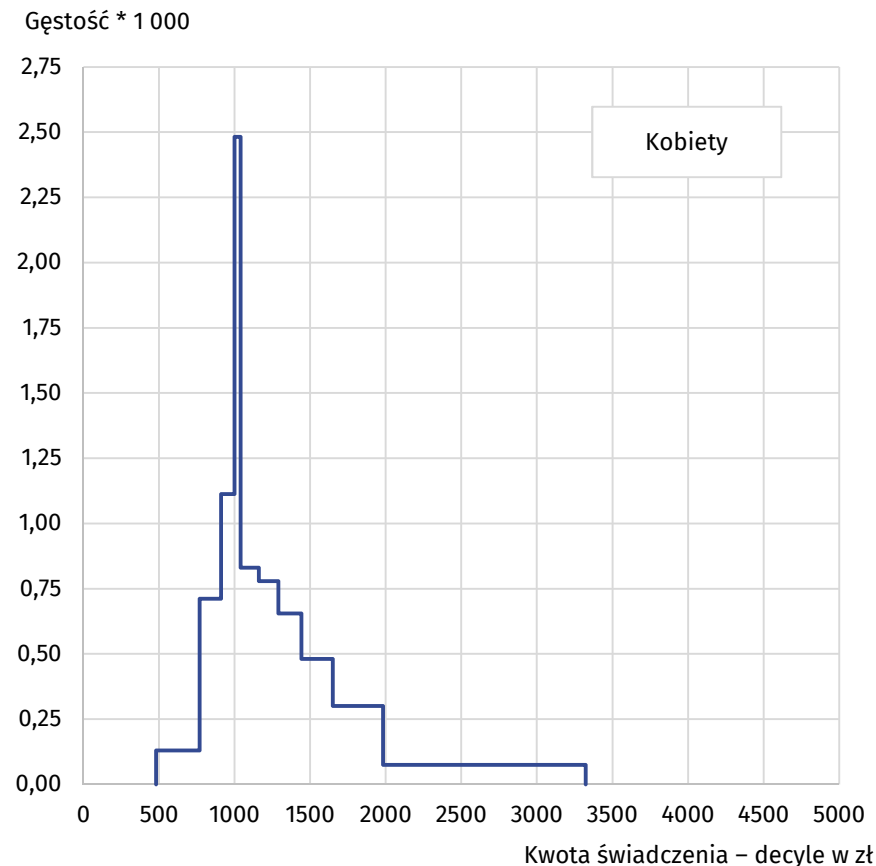
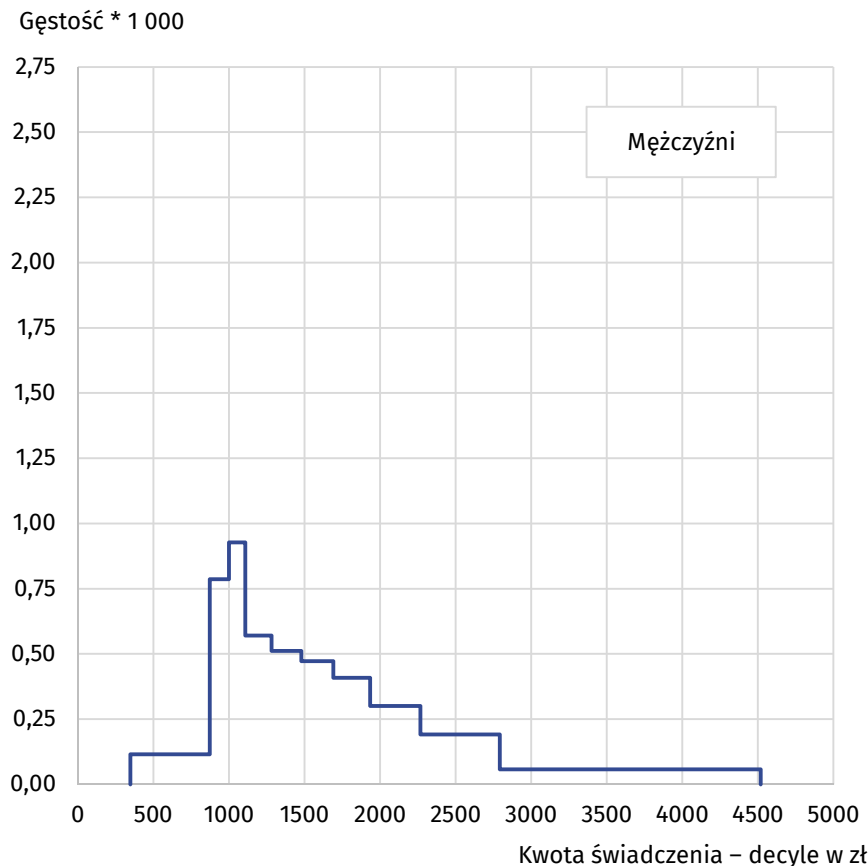
Rozkład empiryczny (decylowy) wypłaconego świadczenia głównego osobom z orzeczoną niepełnosprawnością

Źródło: ZUS

Niepełnosprawność w zbiorach ZUS dok.

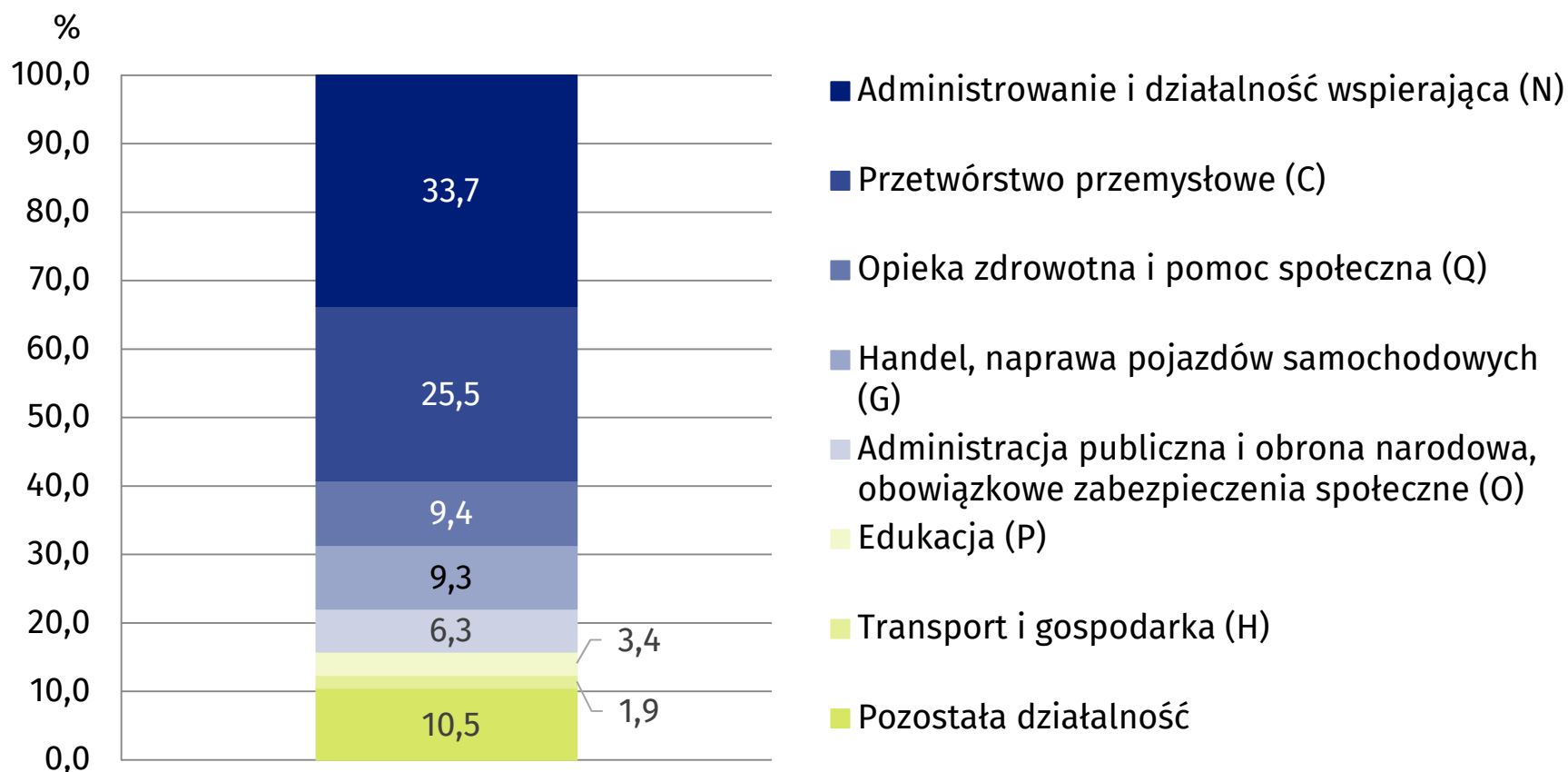
Rozkład empiryczny (decylowy) wypłaconego świadczenia głównego osobom z orzeczoną niepełnosprawnością według płci

Źródło: ZUS

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

Struktura pracujących osób niepełnosprawnych według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII

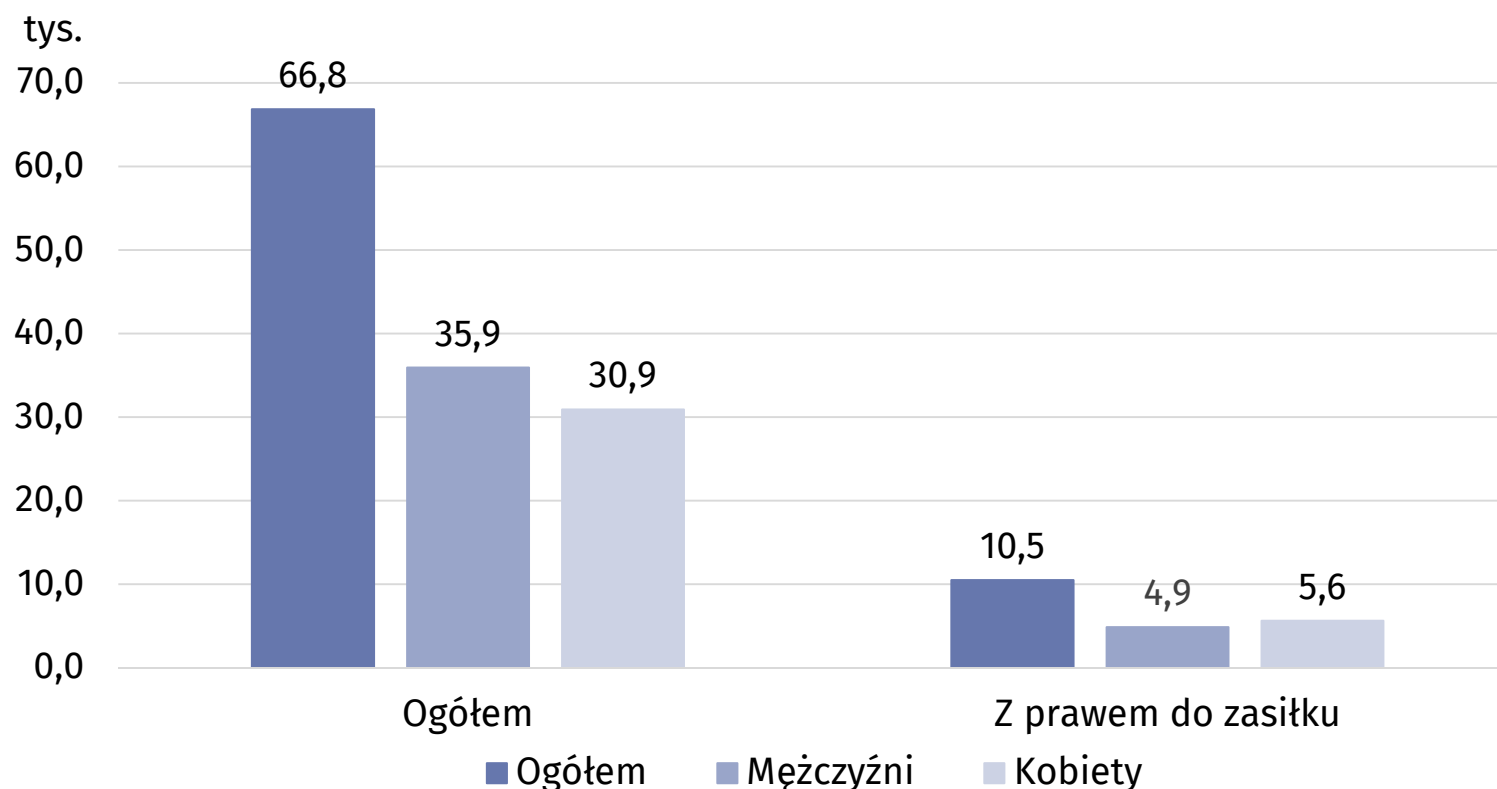

Źródło: Z-06 Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy GUS

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy dok.

Osoby niepełnosprawne bezrobotne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy według płci

Stan w dniu 31 XII

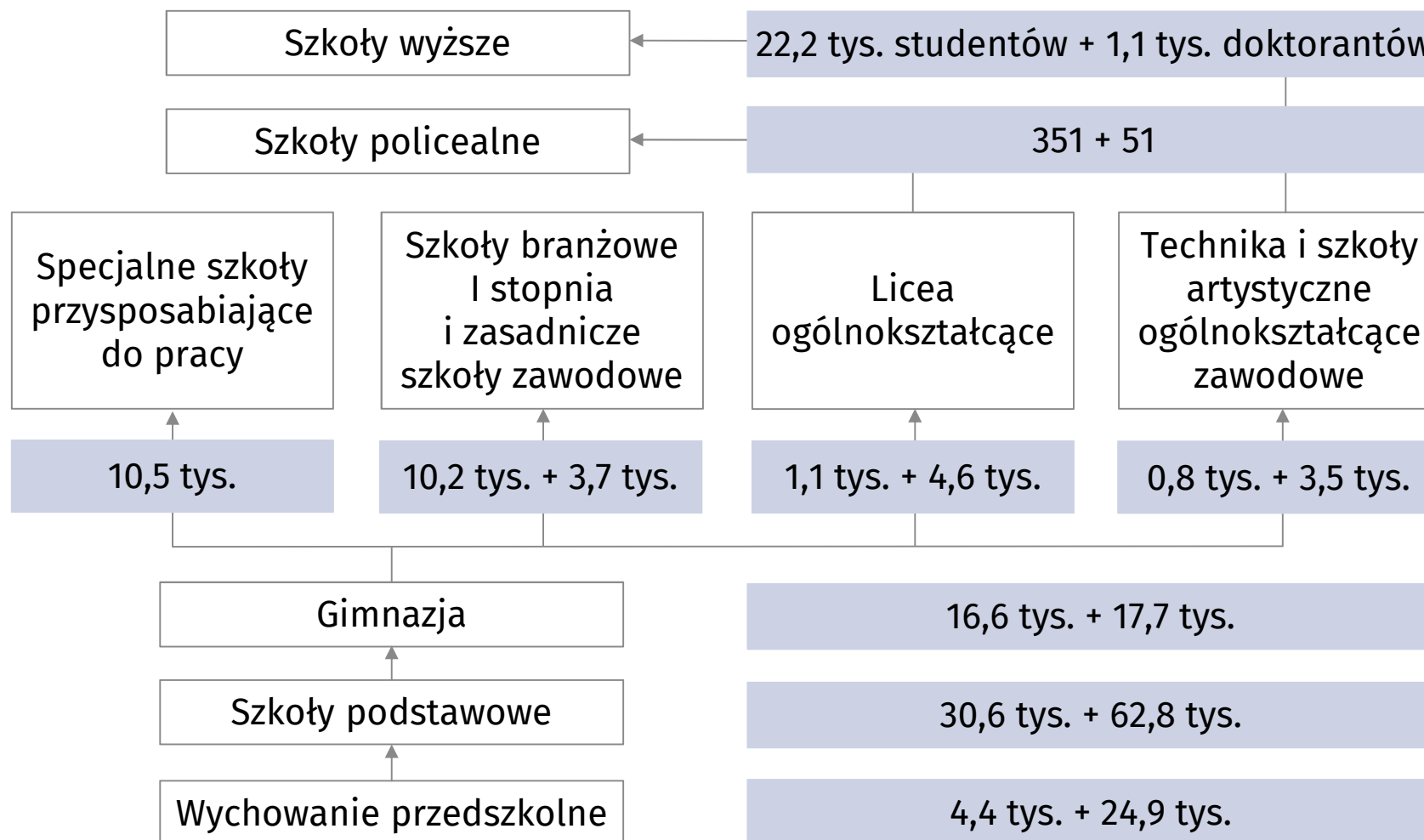

Źródło: MRPiPS-01 Sprawozdanie o rynku pracy MRPiPS

Kształcenie specjalne

- Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego;
- Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- Uczniowie z niepełnosprawnością, niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym;
- Szkoły i oddziały specjalne, integracyjne albo ogólnodostępne (rola rodzica).

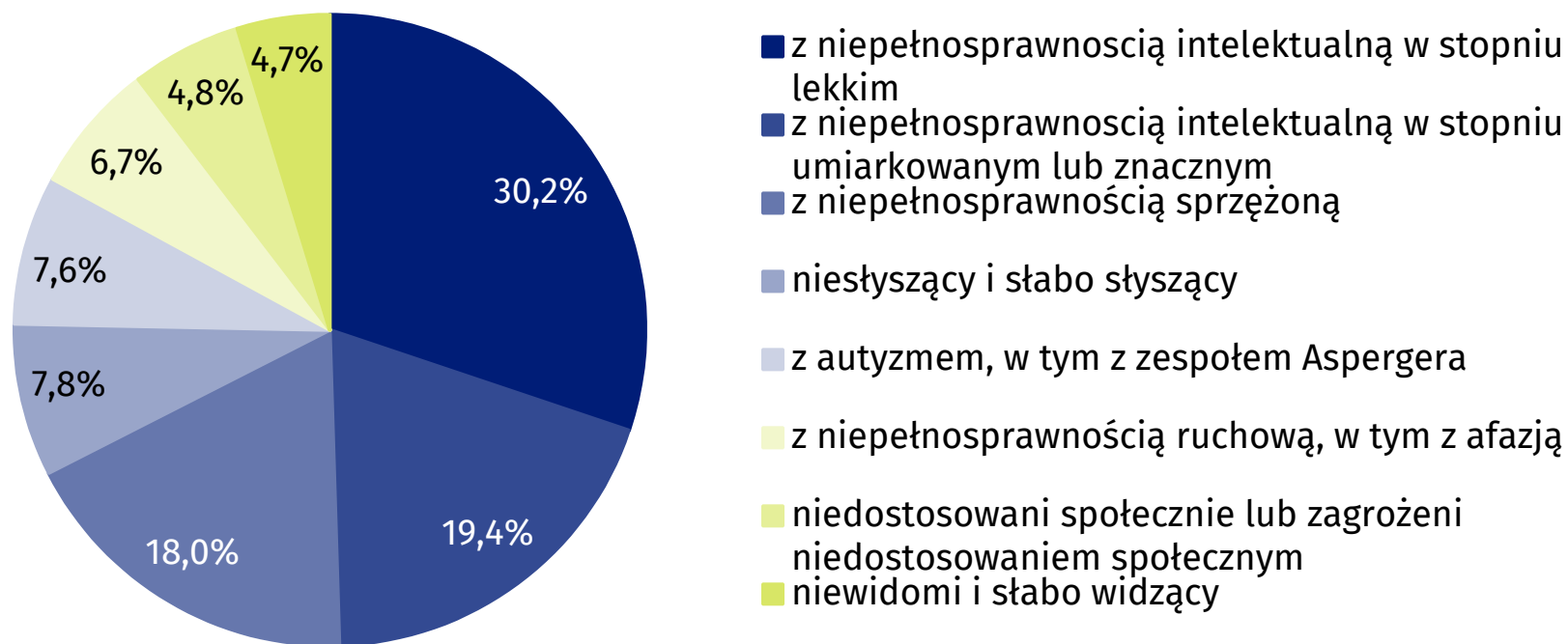
Kształcenie specjalne c.d.

Źródło: MEN, MNiSW

Kształcenie specjalne c.d.

Struktura młodzieży objętej kształceniem specjalnym w szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych według rodzaju niepełnosprawności
Stan w dniu 30 IX

Źródło: MEN

Wnioski

- 24,5 mln osób w zbiorach ZUS (38,4 mln ludności ogółem);
- 2,5 mln osób orzeczoną niepełnosprawnością w zbiorach ZUS (NSP 2011 r. - 3,1 mln, EHIS 2014 r. - 3,8 mln);
- Zbiory danych Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności szansą na określenia populacji osób niepełnosprawnych prawnie w Polsce.

Paweł Ulman, P.Ulman@stat.gov.pl
Marta Osuch, M.Osuch@stat.gov.pl